

ÅRSMELDING 2018

Friluftsrådet | Sør

ADMINISTRASJON OG LEDELSE

ÅRSMØTET

Består av Robert Myhren (Arendal kommune), Ove Gundersen (Froland kommune), Håkon Sundslø (Gjerstad kommune), Kjetil Glimsdal (Grimstad kommune), Halvor Homme (Nissedal kommune), Per Kristian Lunden (Risør kommune), Jan Dukene (Tvedestrand kommune), Kirsten Helen Myren (Vegårshei kommune) og Reidar Saga (Åmli kommune)

STYRET

Ole Goderstad (Tvedestrand kommune) er styreleder. Ingunn Fjærbu Roppestad (Froland kommune) er nestleder. Valgkomitéen består av Arne Jenssen (Arendal kommune) og Arnt Gunnar Tønnessen (Grimstad kommune). Øvrige styremedlemmer er Kåre Dalane (Gjerstad kommune), Knut Oddvar Nes (Nissedal kommune), Jens Høibø (Risør kommune), Onar Kjetil Baarøy (Vegårshei kommune) og Hilde Hansen Smeland (Åmli kommune).

ANSATTE

Geir Henning Waagsnes har vært daglig leder siden Friluftsrådet Sør ble etablert i 2002. Vibeke Svantesen har vært rådgiver (pedagogisk aktivitet og Naturlos) siden 2006. Eirik Johansen Dobbedal har vært rådgiver (fritidsaktivitet og informasjon) siden 2014. Rebecca Hornli Lundberg har vært prosjektmedarbeider for Kyststi Grimstad i 2017 og 2018.

Bak fra venstre: Geir H. Waagsnes, John Rafael Bach Råklev, Per Kristian Askland, Eirik J. Dobbedal, Mads Barmen, Eskil Kveim, Erlend Hillestad og Mathias Morterud. Foran fra høyre: Rebecca H. Lundberg, Vibeke Svantesen, Hanne Lindtveit, Elena Therese Nyborg, Åshild Bryn Damsgård, Aashild Aas, Solgerd M. Lorentzen, Åse Haukvik og Hans Olav Gurebo.

MØTEVIRKSOMHET

Styret har avholdt 4 styremøter og behandlet 26 saker. I tillegg er det avholdt årsmøte og ekstraordinært årsmøte. Styreleder og daglig leder deltok på den årlige ledersamlingen på Gardermoen i februar. Styreleder, nestleder og daglig leder deltok på friluftskonferansen og årsmøtet til Friluftsrådenes Landsforbund i Alta 13. til 15. juni.

Alle deltok på stand under Arendalsuka, den ble bemannet av en fra administrasjonen og en fra styret, slik at vi alltid var to tilstede. Tilbake på Syrdalens hjørne ble standen så godt besøkt at vår konklusjon er at den må bemannes med 3 personer fra og med 2019.

LOKALISERING

Vår virksomhet har blitt mer og mer aktivitetsrettet. For Eirik og Vibeke opplevdes det til tider svært tungvint at lager, kontor og firmabil ikke var lokalisert på samme adresse. I årsmøtet, ble det i sak 3/18 fattet følgende enstemmig vedtak: Styret gis fullmakt til å kunne vurdere om Friluftsrådet Sør skal investere egenkapital i egnede lokaler for samordnet drift. Avgjørelse fattes i ordinært eller ekstraordinært årsmøte.

Svært få aktuelle næringseiendommer har vært på salg de siste årene. De ansatte var derfor spent da vi 25. april dro sammen på visning på Tromøysund Brygge. Det skulle imidlertid vise seg at Tromøyveien 26 B var svært godt egnet til vårt formål. Daglig leder kalte derfor inn styret til visning 14. mai. Styret fattet et enstemmig vedtak om å innkalle til ekstraordinært årsmøte. Ekstraordinært årsmøte fant sted 6. juni. Etter befaringen ble det fattet vedtak om kjøp av Tromøyveien 26 B.

INFORMATIV VIRKSOMHET

DIGITAL INFORMASJON

Hjemmesiden www.friluftsradet.no bygger på en felles løsning for friluftsråd tilsluttet Friluftsrådernes Landsforbund, FL. Nyttige tips og viktig informasjon spres også fortløpende via vår Facebookside. I løpet av 2018 har antall følger steget fra 1046 til 1284.

Friluftsrådet Sør har GPS-sporing i 16 løypemaskiner og en snøscooter. Dette gir befolkningen til enhver tid oppdatering på hvor det kjøres opp skispor under menyvalget kart øverst på vår hjemmeside, og er tilgjengelig via PC, nettbrett og mobil. Tjenesten er finansiert gjennom 0,55 kr/innbygger av medlemskontingenten. Eirik og Geir H. deltok på årsmøtet til Øynaheia løypelag i mars. Tabellen nedenfor viser hvor det har vært kjørt mest skispor. Vi understreker at det ikke er friluftsrådet som står for den fantastiske innsatsen. Det er det frivillige lag og foreninger, private aktører og kommuner som utfører i sum.

Kommune	Skisted	Distanse Km	Tid kjørt
Nissedal	Gautefall 2	2370,97	303:46:06
Froland	Øynaheia	2179,35	231:25:14
Gjerstad	Kleivvann	1780,25	164:18:13
Nissedal	Kykjebygdheia	1413,96	150:53:19
Åmli	Hillestadheia	1238,59	132:10:53
Vegårshei	Myra VSA	1187,75	134:25:00
Froland	Jomås	835,9	93:53:05
Arendal	Kunstisbanen Myra	813,21	108:20:51
Arendal	Granestua	751,64	100:03:38
Froland	Gauperå	378,89	46:49:14
Nissedal	Gautefall 1	360,19	54:05:33
Risør	Søndeled	324,55	44:46:10
Froland	Kringla	321,41	42:42:57
Risør	Bromsmyr	268,27	42:28:58
Tvedestrand	Nes Verk	221,78	22:20:28
Grimstad	Dømmesmoen	126,15	32:42:53
Tvedestrand	Lyngmyr	113,81	11:50:39
Arendal	Birkenlund	81,59	11:27:17
Nissedal	Felle	56,57	08:27:31
Arendal	Tjenna	10,61	02:10:55
Arendal	Asdal	6,79	00:56:12
SUM	01.11. 2017 - 26.04.2018	14842,23	1740:05:06

Vi har 15 telleapparater fordelt på ulike typer friluftsområder i kommunene, 4 av dem i Raet nasjonalpark. Arendalsuka er ikke med i summen. Totalt var det en økning på 2,4 % fra 2017. Tellerne sender ut en infrarød stråle som registrer varme fra forbipasserende. Tellerne har en GSM-enhet som hver natt overfører data til vår hjemmeside under menyvalget; kart øverst på vår hjemmeside. Tabellen viser hvor viktige og mye brukt friluftsområdene er:

Kommune	Friluftsområde	ANTALL PASSERINGER			Diff.	%
		2016	2017	2018	2017 – 2018	
Arendal	Arendalsuka (Syrdalens hjørne)	48925		41127	-7 798	
Arendal	Hove (kyststien)	111 890	113 629	112 207	-1 422	-1,3
Arendal	Åsbieskogen	34 502	40 688	42 536	1 848	4,5
Arendal	Merdø	34 389	47 078	52 263	5 185	11,0
Arendal	Granestua	11 486	28 690	31 135	2 445	8,5
Froland	Øynaheia	14 290	14 141	40 798	26 657	188,5
Gjerstad	Kleivvann	12 551	9 249	13 824	4 575	49,5
Grimstad	Dømmesmoen (lysløypa)	86 440	84 592	71 906	-12 686	-15,0
Grimstad	Fevik (strandpromenaden)	69 093	67 092	82 269	15 177	22,6
Grimstad	Hasseltangen	49 407	49 054	51 005	1 951	4,0
Nissedal	Havrefjell			4 805	4 805	
Risør	Urheia	45 886	51 057	45 659	-5 398	-10,6
Risør	Randvik	39 191	63 517	27 772	-35 745	-56,3
Tvedestrand	Lyngmyr / Fagerhei	15 611	15 151	941	-14 210	-93,8
Tvedestrand	Lyngør (Sandbukta)	7 175	11 930	11 290	-640	-5,4
Vegårshei	Myra (lysløypa)	13 558	11 082	33 000	21 918	197,8
Åmli	Hillestadheia/Lindeknuten	11 658	10 440	10 943	503	4,8
SUM		557 127	617 390	632 353	14 963	2,4

INFORMASJON OM OPPSTART - KOMMENTARER TIL VARIASJONER

Arendalsuka	Stod ikke på Syrdalens hjørne i 2017
Hove	Hærverk 04.08.2018. - 67 816 til da. Lagt til tallene fra 2017 for perioden som mangler
Åsbieskogen	Hærverk 05.11.2018. - 38 161 til da. Lagt til tallene fra 2017 for perioden som mangler
Merdø	Stått siden 07.07.2016
Granestua	Stått siden 27.08.2016. En kjempegod vintersesong i 2018
Øynaheia	En kjempegod vintersesong i 2018
Kleivvann	Skilt fra Havrefjell 2018 i perioden 29.04 - 25.11.
Dømmesmoen	Få dager med oppkjørte skiløyper i 2018
Fevik	God og varm sommer i 2018 - mye bading
Hasseltangen	Lite variasjon fra år til år
Havrefjell	Skilt ut fra Kleivvann i 2018. Gjelder perioden 30.04. - 24.11.
Urheia	Mindre aktivitet om vinteren på grunn av snø
Randvik	Stått siden 07.07.2016 - For høye tall i 2017 grunnet vegetasjon?
Lyngmyr	Området avsperrert pga. byggearbeider i hele 2018
Lyngør	Teller fra 07.07.16 erstattet av ny 21.05.18. Fra da 8836 + tall fra 17 som mangler i 18
Myra	Som for Øynaheia
Hillestadheia	Lite variasjon fra år til år

TURKART OG TURBØKER

Vi har tidligere gitt ut tre turbøker: Elvelangs (2010) – en sykkel- og padleguide for Nidelva, turbok Grimstad (2010) og turbok Froland (2012). Vi selger få turbøker i forhold til turkart.

I 2011 begynte arbeidet med en kommunevis turkartserie i målestokk 1:25.000. Først ut var Risør og Tvedestrand i 2012, Arendal i 2013, Grimstad og Vegårshei i 2014, Nissedal øst og vest og Gjerstad i 2016 og Froland øst og vest i 2018. Kartene og guidene utgis uten kommunal egenandel. På vår hjemmeside finnes en oversikt som viser hvor de forskjellige produktene kan kjøpes og hva de koster. Omsetningen av kart og turbøker var i 2018 ca. 125 000 kr.

Det meste av arbeidet med turkartene for Åmli ble utført i 2018. Arbeidet og innholdet i guiden vil bli kvalitetssikret med en styringsgruppe i Åmli kommune i løpet av vinteren/våren 2019. Vi vil da ha utgitt 12 turkart som dekker arealet i alle våre 9 medlemskommuner til en total kostnad på nær 8 mill. kr. Ny E18 gjør at turkartene i de berørte kommunene må revideres. Vi er avhengig av spillemiddelfinansiering (1/3) av totalkostnaden, og kan først søke om dette etter 10 år. Vi har et betydelig lager med turkart for kystkommunene. Styret fattet i sak 25/18 vedtak om at Friluftsrådet Sør kan samarbeide med T5-senteret/Kirkens Bymisjon om salg av turkart Arendal og eventuelt Tvedestrand, etter samme modell som AAT og andre (1/3 til dem og 2/3 til oss), og at det gis mulighet for idrettslag og skole klasser for det samme.

NATURLOS

Naturlosbrosjyren utgis av Friluftsrådet Sør, men er et storstilt samarbeid mellom en rekke lag, foreninger og kommuner. Vi har gitt ut Naturlosbrosjyren siden år 2000. Brosjyren ble trykket i 54 000 eksemplarer og fulldistribuert til alle husstander i Aust-Agder og i Nissedal kommune i Telemark. Årets brosjyre ble på hele 48 sider og inneholdt 200 turer og aktiviteter. Av disse var 13 arrangementer spesielt rettet mot barnefamilier, 39 turaktiviteter for barn, 4 arrangementer var sykkelture, 6 var spesielt tilrettelagt for rullestolbrukere, 7 var trilleturer beregnet på dem som har med barnevogn, 4 var padleturer, 4 fiskearrangement og 10 var overnattingsturer. I tillegg til 18 arrangementer markert med symbol som viser at de er tilrettelagt for seniorer i brosjyren, ble det i fire kommuner arrangert ulike seniorturer ukentlig gjennom hele året.

Media Service AS laget filmopptak fra noen av turene som ble gjennomført i 2017. Disse ble vist i en programserie på 10 program på TV Agder i 2018. Programmene ligger tilgjengelig på nett: <https://www.tvagder.no/naturlos>. Resultatet ble en fin promotering av Naturlos-arrangementene som forhåpentligvis er en inspirasjon og motivasjon for nye deltakere.

Trykk og distribusjon av Naturlosbrosjyren kostet om lag 200 000 kr. Dette ble dekket av spillemidler, midler fra fylkeskommunen og midler fra Miljødirektoratet.

Produksjonen av programserien kostet 400 000 kr. Media Service AS dekket halvparten av kostnaden gjennom sine støtteordninger. Vi var så heldige å få en ekstratildeling til Naturlos fra Friluftsrådernes Landsforbund som dekket hele vår egenandel.

I samarbeid med Midt-Agder Friluftsråd gjennomførte vi en mulighetsstudie ved flere arrangementer som ble gjennomført i løpet av 1. halvår. Der besvarte deltakerne spørsmål knyttet til markedsføringen av naturlosturene. Vi ønsket å finne ut om den trykte brosjyren har betydning for deltakelse på arrangementene, eller om deltakerne foretrekker informasjon digitalt. Resultatet viser at hovedtyngden av deltakerne i undersøkelsen hadde fått informasjon om arrangementene gjennom Naturlosbrosjyren i posten, og hovedtyngden ønsket det også slik i fremtiden. Dette erfarer også vi i begge friluftsrådene gjennom stor etterspørsel etter brosjyren både via telefon og e-post.

PLANARBEID

KARTLEGGING OG VERDSETTING

Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv, Prop. 1 S (2013-2014) har som målsetning at flest mulig av landets kommuner har kartlagt og verdsatt sine viktigste friluftsområder innen 2018. Videre er det en ambisjon om at det i alle byer og tettsteder skal være maksimalt 500 meter fra bosted til sammenhengende nettverk av ferdselsårer. Særlig viktig er områdene der arealbrukskonfliktene er størst, som i sentrum, tettsteder og i strandsonen. Det er mange gode grunner for å kartlegge og verdsette sine friluftslivsområder:

- Sikrer god tilgang til friluftsområder og et godt turtilbud for befolkningen.
- Sikrer skolenes og barnehagenes leke-, tur- og uteskoleområder.
- Skaper forutsigbarhet i arealplanleggingen.
- Hindrer bit for bit-utbygging og fragmentering.
- Sikrer de viktigste områdene for et mangfold av aktiviteter.
- Danner grunnlag for sikring/oppkjøp av friluftsområder.

Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder skal skje etter Miljødirektoratets veileder M98 og danne et grunnlag for arbeidet med kommuneplanen.

Kommunene kan søke fylkeskommunen om tilskudd til dette arbeidet. Fylkeskommunen søker så Miljødirektoratet om midler via den nasjonale tilskuddsordningen. Friluftsrådet Sør tilbyr sine medlemskommuner å utføre arbeidet for det tilskuddet som innvilges. Kommunenes egeninnsats blir kvalitetssikringen av arbeidet friluftsrådet har utført.

Synfaringene og arbeidet med turkart i den enkelte kommune har vært svært viktig for kartleggingen. Dessuten suppleres det med lokalkunnskap fra skolene, barnehagene, idrettslagene, velforeningene, turlag, reguleringsplaner og kommuneplanen.

Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområdene i Vegårshei kommune ble gjort i 2018, og kvalitetssikret i kommunal styringsgruppe. Arbeidet ble like omfattende som for Risør kommune. Ferdigstilling av Gjerstad kommune er forskjøvet til første halvdel av 2019.

KYSTSTI

I 2016 inviterte Friluftsrådet Sør til et spleiselag for å realisere mest mulig av de 340 km kyststi vi kartla som mulig sammenhengende kyststi og rundløyper i de 4 kystkommunene i perioden 2011 til 2013. I første omgang ble vår oppfordring fulgt opp av Grimstad kommune. Rebecca Hornli Lundberg har jobbet med kyststi i Grimstad kommune i 2017 og 2018.

Kyststi Grimstad har en styringsgruppe bestående av rådmannen og kommunalsjefene og en arbeidsgruppe som Rebecca forholder seg til og er sekretær for. Arbeidsgruppa består av: Bygartneren, skogbrukssjefen, miljøvernlederen, plansjefen og en kommunalsjef. Rebecca i løpet av 2018 laget grunneieravtaler for alle aktuelle eiendommer berørt av kyststien i Grimstad. Aktuelle tiltak er listet opp verbalt og vises i kart på avtalens bakside.

Grimstad kommune ønsker å stå for grunneierkontakten og merkingen selv. Hva status er for tilbakemeldingene vet vi ikke, annet enn at de fleste har ikke svart ennå. Prosjekt kyststi Grimstad går nå over i en ny fase, hvor kommunens arbeidsgruppe vil stå for videre koordinering og framdrift.

Parallelt med avslutningen av vårt engasjement i Grimstad kommune starter vi oppe en tilsvarende prosess med kyststi i Arendal kommune, men i Arendal vi friluftsrådet også stå for grunneierkontakten og merkingen.

I oktober lyste vi derfor ut to deltidsstillinger som prosjektmedarbeidere for kyststi Arendal for en periode på to år, med følgende arbeidsoppgaver:

1. Være sekretær for kommunal styringsgruppe
2. Lage skilt- og tiltaksplan for delstrekninger og rundløyper
3. Frembringe nødvendig kontaklinformasjon
4. Utarbeide grunneieravtaler og ha dialog med berørte grunneiere
5. Invitere til, og gjennomføre informasjonsmøter
6. Innhente skriftlig tillatelse til rydding, merking og tilrettelegging
7. Løse utfordringer gjennom styringsgruppen, eventuelt bystyrevedtak

8. Skilte, merke og kviste i terrenget i samsvar med plan og inngåtte avtaler
9. Avtale tilsyn, vedlikehold med lag og foreninger - såkalte fadderordninger
10. Innhente tilbud på gjennomføring av kostnadskrevende tiltak som broer og trapper
11. Bistå kommunen med grunnlaget for spillemiddelsøknader for etablering av kyststi
12. Klarere om kostnadskrevende tiltak vil kreve byggesaksbehandling. I så fall gjøres dette av kommunen.

Det ble ikke framsatt krav om høyere utdanning, men mer enn to tredeler av de 62 søkerne hadde det. Rebecca Hornli Lundberg har master i økolog og fortsetter arbeidet med kyststi hos oss. Kristian Hansen blir det nye ansiktet i staben vår. Han har nylig fullført en bachelorgrad i utmarksforvaltning og har tilleggsutdanning i innovasjon og entreprenørskap. Kristian begynner hos oss 4. februar 2019, stillingsprosenten vil ligge mellom 50 og 100, avhengig av prosjektinntektene.

Det ble dessverre avslag på vår søknad til Aust-Agder utviklings- og kompetansefond på 300 000 kr. Våre søknader om lokale friluftsmidler i Aust-Agder fylkeskommune ble imøtekommet med 200 000 til å arbeide med kyststi i Grimstad og 300 000 kr til å jobbe med kyststi i Grimstad og Arendal kommuner, med rapporteringsfrist 30.11. 2019. Grimstad kommunes egenandel har vært 200 000 kr/år, og vil bli tilsvarende for Arendal.

PEDAGOGISK VIRKSOMHET

LÆRING I FRILUFT

Et av våre viktigste satsingsområder er kursvirksomhet i skoler og barnehager. Her fokuserer vi på hvordan friluftaktivitet kan brukes som pedagogisk metode for læring. Vi vektlegger aktivitet som fører til arbeid omkring kompetansemål i rammeplanen for barnehager og læreplaner for grunnskolen. Slik kan barnehagebarn og elever både få være i fysisk aktivitet og få bruke ulike læringsstrategier i lærings situasjonene.

Vi arbeider kontinuerlig med pedagogers bevissthet i forhold til hvordan friluftaktivitet kan brukes som en pedagogisk metode for å lære fag. Fysisk aktivitet og sosial utvikling er positive tilleggseffekter ved læringsmetoden. I våre pedagogiske opplegg deltok det i år totalt 245 pedagoger og nesten 1 600 elever og barnehagebarn i løpet av omtrent 60 kursdager.

SAMISKE AKTIVITETSDAGER

Vi har innarbeidet Samisk aktivitetsdag i Den kulturelle skolesekken som et av våre faste, årlige aktivitetstilbud. I 2018 var det Nissedal kommune som hadde tilbudet på DKS-plakaten sin. Der deltok alle elevene på mellomtrinnet sammen med sine lærere og kommunens enhetsleder for kultur.

MARINBIOLOGI

Marinbiologikurset *Livet i fjæra* er svært populært blant skoler og barnehager i alle våre medlemskommuner. I 2018 gjennomførte vi 18 slike kursdager og hadde gjennom disse kursene et ekstra fokus på *Høsting i fjæra*, - hva kan spises og hvordan har tradisjonen vært for benyttelse av ressursene i fjæra.

MINORITETER

Vi søker årlig midler fra Miljødirektoratet via vårt landsforbund for å kunne introdusere nye innvandrere til lokalt friluftsliv. Dette tilbudet er aktuelt hvert år, da det stadig flytter nye mennesker til Norge fra andre kulturer. Vi mottok midler nok til at vi kunne gjennomføre ti aktivitetsdager for elevene ved Arendal Voksenopplæring, Voksenopplæringen i Risør, Gjerstad og Vegårshei og Kvalifiseringstjenesten i Grimstad. Vinteraktiviteten vi gjennomførte var skøyting på kunstisbanen i Arendal. Våraktiviteten var aktivitet knyttet til livet i fjæra. Sommeraktiviteten var kystfiske og historisk kystkultur, mens høstaktiviteten var matlaging på bål.

Prosjektet er en del av arbeidet med integrering i lokalsamfunnet og på denne måten et bidrag til utjevning av sosiale forskjeller mellom innvandrere og etnisk norske. Vi ønsker at deltakerne skal bli kjent med lokale friluftsområder og det norske turbegrepet. Målet er at deltakerne skal:

- Bli kjent med språk, natur, friluftsliv og kultur på Sørlandet.
- Bli fortrolig med riktig bekledning for aktivitet ute gjennom alle årstider.
- Få trening i sosial samhandling i naturen.

Totalt fikk vi et deltakertall på 1 250 innvandrere gjennom disse aktivitetsdagene.

FERIE OG FRITID

Også i 2018 arrangerte vi flere aktivitetsdager alene og i samarbeid med lag, foreninger og kommuner i våre medlemskommuner. I løpet av året har vi arrangert og deltatt på aktiviteter knyttet til alle årstider:

VINTERFERIEN

Tradisjon tro arrangerte vi to aktivitetsdager i vinterferien. Onsdag 21. februar betalte vi inngangsbilletten for alle barn, unge og barnefamilier på Arendal kunstisbane. Det var totalt 427 deltakere på isen i løpet av dagen. Barn og familier fra 6 av våre medlemskommuner deltok. Av de 427 var 18 deltakere fra kommuner utenfor vårt område. På Vegårshei Ski- og Aktivitetssenter betalte vi dagskort i skitrekket for alle under 18 år fredag 23. februar. 316 barn fra 8 medlems- og nabokommuner i Aust-Agder benyttet seg av tilbudet. Dagen klaffet med suverent vintervær og bakken var fylt til randen av familier som brukte dagen ute i sola.

NATURENS DAG

Friluftsrådet Sør arrangerer Naturens dag på Bjørnebo i Arendal kommune sammen med Skogselskapet i Agder og 4H Aust-Agder. I år ble Naturens dag arrangert for 33. gang med aktiviteter, mat og opplevelser for hele familien søndag 27. mai. I år skinte sommerværet fra en nærmest skyfri himmel. Trolig var været en viktig årsak til at årets arrangement opplevde besøkssvikt med så få som 150 besøkende innom i løpet av dagen. Samtidig ble det meldt om

rekordbesøk på badestrendene i Arendal og Grimstad denne dagen. Ni lag og foreninger deltok på dagen.

HØSTFERIEN

Som en del av vårt engasjement i Marka Friluft sto Friluftsrådet Sør som arrangør av åpen aktivitetsdag i Birkenlund lysløype, første søndag i skolens høstferie. I 2018 var dette søndag 30. september. Aktivitetsdagen falt i år på en regnfri søndag. Hvor Naturens dag hadde vært en skuffelse på våren, slo denne dagen til med flere langt flere besøkende enn forventet. Vi gikk tom for orienteringskart og alle postene hadde mange ivrige deltakere innom. Trolig var 500-600 besøkende innom løypa i løpet av dagen. Det var 6. gang vi deltok i dette opplegget som arrangeres av Friluftsrådet Sør/Marka Friluft.

SØRUGA

Ferieleiren Søruga ble gjennomført i uke 26, den første hele uka i skoleferien. I år deltok 34 unge på leiren. Deltakerne ble tatt med på øyture og skjærgårdsfiske i Grimstad første dagen. Deretter ble de busset til Røde Kors-senteret på Kiland i Grimstad for overnatting. Her fikk deltakerne fire spennende dager med blant annet fiske, kano- og ståbrettspadling, klatring, bading, leker og aktiviteter. Leiren ble finansiert ved deltakeravgift på 2 500 kr (søskenmoderasjon på 500 kr), tilskudd fra Miljødirektoratet og Friluftsrådernes Landsforbund. Noen deltakere fikk subsidierte plasser, noe vi alltid åpner for.

Tilbakemeldingene er svært positive og det vektlegges spesielt at leiren bidrar til at unge får oppleve alternativ aktivitet som får dem bort fra skjermbruk. De får nettverk og blir kjent med aktiviteter som mange velger å fortsette med utover sommeren.

FRILUFTSSKOLER

I 2016 gjennomførte vi for første gang en friluftsskole i hver medlemskommune.

I 2017 ble antallet økt til totalt 16, i tråd med etterspørselen året før.

Samme antall ble gjennomført i 2018.

Vi har valgt å gjøre deltakelsen på

Friluftsskolene gratis for at alle skal ha mulighet for å delta uavhengig av familiens økonomiske situasjon. Friluftsskolene er for barn fra 10 til 13 år.

Vi har valgt å legge alle Friluftsskolene til sommerferien, så lang med varighet på 4 dager og avslutning med en overnatting i lavvo, telt eller under åpen himmel.

UKE	KOMMUNE	ANTALL DELTAKERE
26	Nissedal	22
26	Tvedestrand	17
27	Gjerstad	17
27	Grimstad	17
28	Gjerstad	13
28	Grimstad	15
29	Vegårshei	18
29	Arendal	15
30	Åmli	18
30	Arendal	10
31	Froland	18
31	Arendal	15
32	Grimstad	19
32	Risør	23
33	Nissedal	18
33	Risør	19
16	SUM	274

I løpet av 8 uker og 16 friluftsskoler fikk 274 barn introduksjon til enkle og litt mer krevende friluftsaktiviteter i sin hjemkommune, planlagt ut fra nærmiljøets rammer. Klatring, stisykling, kanopadling, SUP-padling, kart- og kompass, bading og bekkevandring var noen av aktivitetene. Kun et fåtall barn takket nei til å delta på frivillig overnatting. For de fleste var nettopp overnattingen og det å lage middag sammen med lederne om kvelden et høydepunkt. Sommeren 2018 var så tørr at det ikke kunne lages mat på grill eller bål.

Friluftsskolene ble ledet av 13 dyktige, kreative og lekne studenter, de fleste frilufts- eller lærerstudenter i alderen 21 – 34 år. Barna fikk erfare glede gjennom opphold og aktiviteter i naturen. Eirik deltok på erfaringssamling for friluftsskoler i Oslo 18. oktober.

Programmet om Friluftsskolen kan ses på [TV-Agder](#) og reklamefilmen på [YouTube](#).

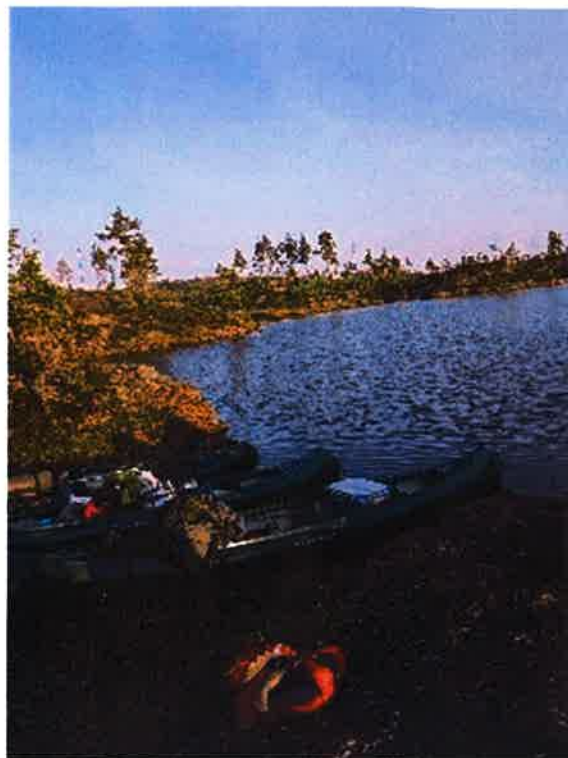
MARKA FRILUFT

I 2018 satte Marka Friluft flere rekorder mht. antall aktiviteter, deltakertall og engasjement. Friluftsrådet har nå hatt ansvar for gjennomføringen av Marka i tre år. Prosjektet er et samarbeid med kulturenheten i Arendal kommune. Prosjektet finansieres med tilskudd fra BUFdir og FL. Gjennom hele 2018 gjennomførte vi en aktivitet hver onsdag i partallsuker fra 17:00 - 20/21:00. (Ikke aktivitet i sommerferien). I 2018 har vi arrangert 45 aktiviteter med 399 deltakere.

Som del av Marka deltok Eirik på ALLEMED-konferanse i Oslo 20. november 2018.

I tillegg til de faste onsdagene arrangerte vi sju overnattingsturer i løpet av året:

- Snøhuletur til Rauland 9. til 11. mars.
- Kanotur til Myklandsvatna 25.-27. mai.
- Kanotur til Vigelandsvannet og Høgsteinsheia med 8. trinn på Moltemyr skole 8.-10. juni
- Natt i naturen på Hove 1.-2. september
- Overnattingstur med Via Ferrata og gruppesamarbeid til Åmli (overnattet på Visit Wilderness) fra 14. til 16. september.
- Fottur fra Flaten stasjon 20.-21. oktober
- Alpintur til Rauland fra 14. til 15. desember.

FOLKEHELSE

FAMILIENS TUR

Vi samarbeider med frisklivssentralen i Grimstad kommune om en ettermiddag med mat på bål og diverse friluftaktiviteter. Gruppen består av barn som av ulike årsaker har behov for å komme seg ut, møte andre og være i aktivitet. Matlagingen skal ha fokus på sunne matvaner/råvarer, som kan ha direkte overføringsverdi til matlaging hjemme. Barna er med og skjærer, rører og leker. Målet med aktiviteten er at foreldrene selv skal veilede barna i matlagingen.

Månedens tur er en presentasjon av et turforslag med en turmålpostkasse. I denne kassa legges en bok som alle besøkende oppfordres til å skrive sitt navn i. Det trekkes vinnere på hvert turmål. Etter 2-3 måneder flyttes kassa til neste turmål. Kommunenes folkehelsekoordinator er drivkraften i dette. Friluftsrådet Sør bidrar med turtips, utstyr og premier. Månedens tur er etablert i Grimstad, Arendal, Froland og Risør.

Friluftsrådet Sør har i samarbeid med kommuner, lag og foreninger etablert elektronisk turmålregistrering gjennom hele året på utvalgte steder/topper. Forskjellen fra månedens tur er at turboka er erstattet med et skilt med en unik turmålkode og registreringen gjøres via mobil på www.telltur.no. Friluftsrådet skaffer og bekoster metallskilt og gjerdepåler, og drifter selve turmålregistreringen. Så lang er det levert ut turmålkode-skilt til 32 topper i Nissedal, 20 i Åmli, 10 i Risør, 5 i Arendal og 5 i Tvedestrand.

LUKKEDE TURGRUPPER - PSYKISK HELSE

I 2014 bevilget vi prosjektmidler til en allerede etablert turgruppe i Vegårshei kommune. Vi skjønnte raskt at ved å samarbeide med omsorgsarbeiderne innen rus/psykiatri kunne man med beskjedne midler oppnå svært mye. Resepten er å stimulere til naturopplevelser, mer fysisk aktivitet i frisk luft og samhold på en ny og trygg måte. De siste 3 årene har alle kommunene hatt lukkede turgrupper for denne målgruppen.

Kommune	Prosjektansvar	Utbetalt 2018	Antall rapportert	
			Turer	Deltakere
Arendal	Grete Vestøl Brekka	35 000	38	301
Froland	Tina Gundersen	10 000	11	72
Gjerstad	Synnøve Guldborg	15 000	15	112
Grimstad	Ståle Avrill Strand	50 000	44	327
Nissedal	Elin Fjalestad	10 000	7	28
Risør	Christine Kåsin Sønningdal	15 000	15	95
Tvedestrand	Unni Mesel Nilsen	40 000	49	460
Vegårshei	Gunn Karin Songedal	20 000	25	85
Åmli	Randi Skogly	20 000	20	75
SUM		215000	224	1555

FUNKSJONSHEMMEDE

Hovdenleiren er en vinteraktivitetsleir for mennesker med funksjonsnedsettelse. Leiren er i regi av idrettskretsen og har nå blitt arrangert i 32 år. Leiren arrangeres hvert år siste uke før grunnskolens påskeferie. Friluftsrådet Sør deltok som medarrangør og stod for enkelte av aktivitetene. I tillegg til dette bidro vi med 30 000 kr til gjennomføring av leiren. Opplevelsene, samholdet og vinteraktivitetene ville deltakerne ikke ha opplevd dersom leirtilbudet ikke hadde eksistert. Leiren var fullbooket med 65 deltakere fra hele Aust-Agder. I tillegg deltok 1 leirsjef, 38 ledsagere, 12 frivillige ledere, 27 elevinstruktører fra Tvedestrand og Åmli videregående skole med 6 av sine lærere, - totalt 153 personer.

ØKONOMI

Den økonomiske stillingen for Friluftsrådet Sør må per 31.12. 2018 betegnes som god. Driftsinntektene ble på hele 5 709 883 kr, varekostnadene 1 512 848 kr, lønnskostnadene 3 122 756 kr, avskrivninger 70 675 kr, andre driftskostnader 531 197 kr og netto finanskostnad på 62 885 kr. Dette gir et resultat på 535 291 kr for 2018. Resultatet disponeres ved å øke foreningens egenkapital. Regnskapet er satt opp under forutsetning av fortsatt drift.

Det gode resultatet skyldes i hovedsak:

1. Ekstratildeling fra Friluftsrådernes Landsforbund til Naturlos på TV Agder på 200 000 kr.
2. Refusjon av sykepenger/arbeidsgiveravgift på 226 575 kr.

Arendal 13.03. 2018

Geir Henning Waagsnes
Daglig leder

Ole Goderstad
Styreleder

Ingunn Fjærbu Roppestad
Nestleder

Arne Jenssen
Styremedlem

Kåre Dalane
Styremedlem

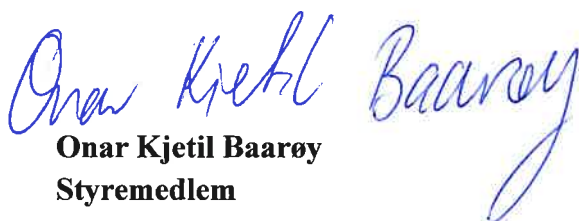
Arnt Gunnar Tønnessen
Styremedlem

Magne Haugsjå
Varamedlem

Jens Høibø
Styremedlem

Onar Kjetil Baarøy
Styremedlem

Hilde Hansen Smeland
Styremedlem

Arbeidsplan 2019

ØKONOMI OG PERSONAL (Ansvar: Geir H.)

- [Medlemskontingenten økes ikke](#). Kommunene faktureres i juni.
- Søke om tilskudd, rapportere, inndrive tilskudd og betale regninger ved forfall
- Avholde utviklingssamtaler.
- [Utlyse og ansette ledere til friluftsskolene \(ca. 15 personer\)](#)
- Gjennomgang av internkontrollsystemet, fast ansatte sammen med sommervikarene

MØTEVIRKSOMHET (Ansvar: Geir H.)

- Avholde 3 styremøter i friluftsrådets lokaler.
- Årsmøtet avholdes i løpet av mars. Vertskapet går på rundgang mellom kommunene.
- Representasjon på friluftskonferansen, og ledersamling.
- Profilering og stand under Arendalsuka (adm. og styret).

MEDLEMSOPPFØLGING (Ansvar: Geir H.)

- Stille opp på forespørsler og informere om vår virksomhet i by-/kommunestyrene.
- [Avklare videreføring og eventuell utvidelse av Kyststiprosjektet](#).

OVERORDNET PLANARBEID (Ansvar: Geir H.)

- Gi uttalelser til aktuelle fylkesdelplaner, forvaltningsplaner etc.
- På forespørsel gi uttalelser ved rullering av kommuneplaner/ aktuelle kommunedelplaner.

KARTLEGGING OG VERDSETTING (Ansvar: Geir H.)

- [Slutføre kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i Gjerstad kommune](#), etter Miljødirektoratets veileder M98.

KYSTSTI (Ansvar: Rebecca og Kristian)

- [Planlegging, grunneierrdialog, avklaringer, fadderordninger, merking og skilting av delstrekninger og rundløyper fra Grimstad grense til Vippa bro og Hisøy, mot Arendal sentrum.](#)

TURKART (Ansvar: Eirik og Geir H.)

- [Utggi turkart og turguide for Åmli kommune.](#)
- Oppfølging av salgssteder.

DIGITAL INFORMASJON (Ansvar: Eirik og Geir H.)

- Intern opplæring av publisering på nye hjemmeside www.friluftsradet.no
- Oppfølging av våre 15 telleapparater på egen nettside og på www.friluftskart.no
- Oppfølging av GPS-sporing av 17 løypemaskiner på www.skisporet.no
- Profilere Friluftsrådet Sør på [facebook](https://www.facebook.com/friluftsradet.sor).

LÆRING I FRILUFT (Ansvar: Vibeke)

- Gjennomføre skogdager i Grimstad og Froland, sammen med skogselskapet
- Arbeide for å få Samisk kultur i Den Kulturelle Skolesekken
- Gjennomføre marinbiologikurs for skoleklasser og barnehager i mai/juni og august/september.
- Holde inspirasjonskurs/aktivitetsdager for pedagoger og elever ved den enkelte skole

LIVREDNINGSKURS (Ansvar: Rebecca)

- Tilby personalet i barnehager og skoler å ta livredningsprøven hos oss for 500 kr/deltaker.

FRILUFTSSKOLER (Ansvar: Eirik)

- Gratis Friluftsskoler for barn fra 10 - 13 år i alle medlemskommuner i løpet av sommerferien.
- Gjennomføre følgende 4 dagers friluftsskoler med overnatting i: Froland (1), Åmli (1), Vegårshei (1), Tvedestrand (1), Risør (2) Gjerstad (2), Nissedal (2) og Grimstad (4).
- Gjennomføre 5 dagers friluftsskoler uten overnatting på Tromøy (4) og Hisøy (3) i Arendal.

SØRUGA - SOMMERLEIR (Ansvar: Vibeke)

- Aktivitetsleir (uke 26) for barn på KilandSenteret.

ENKELTAKTIVITETSDAGER (Ansvar: Eirik)

- Åpen dag på Arendal kunstisbane for barn og ungdom onsdag i vinterferien
- Åpen dag i alpinbakken på Vegårshei for barn og unge fredag i vinterferien
- Naturens dag på Bjørnebo, sammen med Skogselskapet og 4H.
- Aktivitetssøndag for barnefamilier i lysløypa ved Birkenlund i høstferien
- Andre aktivitetsdager etter forespørsel og kapasitet

MARKA FRILUFT (Ansvar: Eirik)

- Drift og utvikling fritidstilbudet i tett samarbeid med kulturnettverket i Arendal kommune

NATURLOS (Ansvar: Vibeke)

- Invitere til og koordinere arbeidet med årets program.
- Markedsføre Friluftskolene og Marka Friluft
- Utarbeide, trykke og distribuere brosjyren.
- Profilering av turer og aktiviteter for alle målgrupper

FRISKLIVSSAMARBEID (Ansvar: Eirik)

- Videreføre samarbeidet med Frisklivssentralene (Grimstad kommune).
- Videreutvikle Månedens tur til Familiens tur på Telltur.

PSYKISK HELSE (Ansvar: Geir H.)

- Videreføre samarbeidet om lukkede turgrupper for mennesker med psykiske utfordringer.

FUNKSJONSHEMMEDE (Hovedansvar: Vibeke og Eirik)

- Kurs for voksne som arbeider med barn med funksjonsnedsettelse, på forespørsel
- Aktivitetssamarbeidspartner på Hovdenleiren
- Søke midler til etablering av friluftstilbud for barn og unge med ulik grad av psykisk funksjonsnedsettelse.

MINORITETSGRUPPER (Ansvar: Vibeke)

- Medvirke til/arrangere aktivitetsdager for kvalifiseringstjenesten i Grimstad, voksenopplæringen i Risør/Gjerstad/Vegårshei, norskopplæringen i Arendal/Tvedestrand og eventuelt andre kommuner.